

slavnost. S tem je najbrž preprečeno venčanje Hentzi-jevega spomenika po honvedih.

To venčanje je imelo napraviti nekako spravo mej skupno vojsko in madjarskim narodom. Opozicija pa neče ničesa slišati o taki spravi in se je uprla. Skupna vojska predstavlja nekako skupno državo in to skupno državo pa iz vsega srca sovražijo Madjari. Da se skupnost države bolj ne utrdi, moralo je izostati venčanje Hentzi-jevega spomenika. Vladna stranka je sicer zagovarjala slavnostni program, kakoršnega je vlada dogovorila z vladarjem, ali to zagovarjanje je bilo nekako prisiljeno, nikakor ni šlo od srca. Položaj je bil tak, da je bilo celo dvomljivo, če se dobi večina, ko pride do glasovanja. Kdo ve, če vlada sama ni namignila honvedskemu odboru, da slavnost odloži, da tako v zbornici ne pride do glasovanja.

Dogodka v Liberci in Budimpešti napravila sta kaj neugoden vtis v višjih krogih. Ta vtis mora biti tem neugodnejši, ker niti v Avstriji mej Nemci, niti na Ogerskem mej Madjari ni stranke, ki bi se upala resno upreti državi nasprotnim elementom. Nemški liberalci čutijo, da so se jim že tla tako omajala pod nogami, da se ni varno do dobrega spreti z nemškimi nacionalci. Plener sam je popolnoma odvisen od prusofilskih elementov. Na Ogerskem pa vladna stranka tudi nima prave zaslombe v narodu. Da so volitve svobodne, bi najbrž ne sedel noben vladnih pristašev v zbornici.

Mej avstrijskimi Nemci in Madjari je ljubezen do skupne avstrijske države že jako oslabela. Zaradi tega pa ta dva naroda nista nikakor več zanesljiva opora državi. Želeti je le, da višji krogi za časa spoznajo to resnico in drugod poiščejo opore. Taka zanesljiva opora pa morejo biti le toliko sumničeni in obrekovani Slovani. Ti so jedin faktor, ki se more vpreti nemškim in madjarskim državi nasprotnim težnjam. Treba je le, da višji krogi pomagajo Slovanom na noge. Slovani so že večkrat rešili državo in utegnejo še priti časi, ko bode država morala apelovati na njih zvestobo. Zaradi tega je pa treba gledati, da slovanski živelj ostane trden in močen, ker od tega je zavisna moč Avstrije.

Pismo iz Amerike.

New York 16. oktobra 1892.

Krištofa Kolumba najditelja Amerike je bil pretekli teden. Človek res misli, da sanja, ako je videl in slišal, kar se je godilo in vršilo v slavo in spomin tega velikega italijanskega mornarja v New Yorku — metropoli Amerike. Pokazal je ta teden, da Amerikan vkljub njegovim dirjanjem za dolarjem je v stanu se popeti do kaj višjega in postaviti ves svoj um in bogastvo za stvar, katera mu ne nese nobenega neposrednega dobička. Štiristoletnica iznajdbe Amerike po Kolumbu se je obhajala Bog ve na koliko krajih zemlje — pa gotovo nikjer tako sijajno in pristojno kakor v New Yorku. To je pa tudi naravno. Nobeden kraj, nobeno mesto tako živo in velikansko ne dokazuje imenitnosti te iznajdbe kakor ravno dva milijona prebivalcev obsegajoče in milijarde milijonov dolarjev vredno mesto New York.

V soboto 8. t. m. se je začel praznovati ta veliki zgodovinski dogodek iznajdbe Amerike tukaj v New Yorku. Ta dan že je bila vsaka ulica, vsaka hiša, da vsako okno oplešalo z zastavami in drugim lišpom. Z zvezdami obsuta severo-amerikanska zastava je vihrala v družbi italijanske in španske družice, kamor se je oko obrnilo. Na stotine palač in hiš je bilo od zemlje do strehe ogrnjenih kakor v praznično živobarveno obleko in pogled skoz vsako ulico je bil čaroven. Pač kakor dolgo svet stoji, se nobeno mesto ni tako sijajno, tako bogato okinčalo, kakor se je prvo mesto amerikansko za to priložnost. Na stotine dolarjev so posamični hišni posestniki potrošili za okinčanje svojih domov. Mestno glavarstvo je dalo napraviti na primernih krajih tribine, slavoloke i. t. d.

Kakor sem gori omenil, se je praznovanje začelo v soboto 8. t. m. To se pač radi tega naredilo, ker je na ta dan židovski „Sabbath“ (nedelja). Židi so v Ameriki veliki faktor postali, s katerim se mora računati. Ni čuda da so v vseh sinagogah ali židovskih cerkvah rabini (duhovni) spominjali svoje poslušalce, da židi imajo posebni uzrok Bogu hvaležni biti, da je bila Amerika iznajdena. Nikjer na svetu nimajo židi toliko svobode in pravice kakor tukaj. Amerikanski narod nima predsodkov proti židom kot drugovernikom i. t. d. To je vse res — ali meni se zdi, da židi so začeli tukaj (kakor poprej na celem svetu) to zlorabiti in nedolgo bode, da bode svet tudi v Ameriki čul klic hep! hep! (To je stari bojni krik v proti-židovskih vstankih.)

V nedeljo 9. t. m. so v vseh kristjanskih cerkvah duhovni vernikom na srce pokladali dobroto, katero je Bog poklonil človečanstvu, da je bila po Kolumbu Amerika iznajdena. Ni treba posebno omeniti, da je posebno katoliška cerkev praznovala ta dan slave katoliške cerkve, katere vdani sin je bil Kolumb. Iskreno, živo hrepenenje divjake nepoznatih dežel privedi v osrečajoče, rešilno zavetje, edino zveličajoče katoliške cerkve je bil vir iznajdbe Amerike.

Na ponedeljek 11. oktobra se je začelo praznovanje s tem, da je 30 (trideset) tisuč šolskih otrok v paradi koračilo — na njih čelu Prant, župan new yorški — skoz poglavne ulice mesta. To jih mora viditi človek te frkoline amerikanske! Navadno polni muh in živega srebra so ti mladenči največje republike na zemlji, korakali ponosno, glavo po konci in bistrh pogledov mimo ljudstva, katerega število je bilo na sto tisuče in katero ni bilo nikdar trudno „Young America“ (mladi Ameriki) svoje dopadajenje s „hurrah“ pokazovati. Med „Young Americo“ je bilo tudi 300 indijanskih mladenčev in 80 indijanskih deklin — rujavo-rudečih krepkih potomcev plemena, katerega je našel Kolumb pri svojem priplavu v Ameriko. (Konec nasl.)

Politični pregled.

Državni zbor snide se jutri in že v prvi seji predložil mu bode finančni minister državni proračun. Minister bode zahteval tudi letos okrajšanje obravnavanje budgeta. Ko bi pa zbornica ne dovolila okrajšanega obravnavanja, bode pa minister zahteval, da se vladi dovoli pobirati davke do 31. maja na podlagi letošnjega proračuna. — Imenovano je 21 novih članov gospodske zbornice, mej temi so pa le štirje Slovani. Deset novih članov gospodske zbornice pripada levici, le šest je konservativnih, štirje bodo pa pristopili tako imenovani srednji stranki. To imenovanje je zopet jasno pokazalo, da jadramo vedno bolj na levo stran.

Deželni zbori se snidejo po Božiču. V češkem deželnem zboru pridejo zopet dunajske punktacije na vrsto. Nemški listi od vlade zahtevajo, naj deželni zbor razpusti, če se bode še ustavljal spravi. Vlada pa najbrž tako daleč ne bode hotela iti, ker bi ne bilo lahko dobiti večino za spravo, dokler se konservativni veleposestniki drže sedanje politike.

razni češki politiki. Posebno šleška poslanca Swieży in Hrubý sta marsikatero pravično povedala. Naslikala sta, v kako žalostnem položaji so Slovani v Šleziji in deloma tudi na Moravskem, kako jim preti germanizacija. Opozorila sta na to, da se je bati, da levica Šlezijo popolnoma ponemči, če zopet pride na krmilo. Govora teh dveh poslancev sta bila nekak apel do Mladočehov, da naj ne tirajo politike, katera bi utegnila levičarjem zopet pomagati na krmilo.

Od več strani se je naglašalo, da se Čehi pri svoji politiki ne smejo ozirati le na jedno kraljevino, temveč morajo povsod imeti pred očmi vse dežele češke krone in zahtevati narodno enakopravnost in državno pravo za vse češke dežele. To je bilo umestno, ker baš Čehi iz kraljevine se doma prepirajo večkrat za malenkosti, dočim so na Moravskem, v Šleziji v nevarnosti vse večji interesi naroda češkega. Pri pogajanjih o spravi na Dunaji so Staročehi bili naredili veliko napako, da so se ozirali jedino na Češko in iz te napake je izviralo mnogo slabega, kar je staročesko stranko privedlo na rob propada. Treba je torej opominjati češke politike, da ne zaidejo na taka napačna pota. Ko bi se morda Čehi na Češkem pobotali z Nemci sami, bodi tudi za ceno državnega prava, bili bi Čehi na Moravskem in v Šleziji za zmirom izgubljeni.

Posebno je nas razveselila neka izjava kneza Schwarzenberga, ki je naravnost se izrekel, da se njegovi somišljeniki hočejo poganjati za narodno enakopravnost v vseh avstrijskih kronovinah. S to izjavo je ta kavalir pokazal pot, ki pelje do skupnega programa vseh avstrijskih slovanskih strank. Želeti je le, da bi slovanski politiki prav umeli ta miglej in postavili svojo politiko na jedino pravo stališče, stališče narodne enakopravnosti.

Končno se je shod jednoglasno izrekel za stari češki program. Želeti je le, da bi to lepo sporazumljenje, ki se je tukaj doseglo, se tudi zanaprej kazalo in bi se tako hitro ne razdrlo, kakor se je pri nas na Slovenskem. Pred dvema letoma je bil shod slovenskih poslancev v Ljubljani. Doseglo se je bilo najlepše sporazumljenje v vseh važnejših stvareh. Toda žal, kmalu so se pokazali prepiri. Slovenske stranke so začele pozabljati sklepe tega shoda in mnogi, ki hočejo biti vodje slovenskega naroda, se več ne drže slovenskega programa, ki se je tedaj sklenil, programa, ki bi imel nas zjediniti, in le iščejo programov, ki nas ločijo in cepijo, ter tako slabé narodne moči. Bog obvaruj češki narod pred enakimi žalostnimi pojavi.

Pismo iz Amerike.

New York 16. oktobra 1892. (Konec.)

Kaj hočem povedati o torku 12. oktobra? Jaz ne znam, ako bi pero najbolj slavnega pisatelja moglo pristojno opisati, kar se je pri najlepšem vremenu v ladjostaji in na reki Hudson vršilo! Severo-amerikanske vojne ladje, italijanski, španski, francoski jekleni morni orjaci, 56 trdnjav, katere čujejo na tem bregu novi sret, na stotine drugih parobrodov in ladij — vse,

vse to v kinči zastav in živih barv, grom in bučenje topov, parada mornarska, 300 velikih ladij, krik in hrup neštevilnega, do fanatizma vnetega naroda, — kakor sanj bilo je vse to!

Tukaj v Ameriki mora človek imeti močne čutnice (nerve) in Bog ve te so bile ta dan potrebne. Kdo ve koliko tisuč tovarn in parobrodov je tukaj v New Yorku na suhi zemlji in na slani vodi? Misli si, dragi bralec, ti neštevilni parostroji začnejo vsi na en hip, piskati, bučati, cviliti, topi pokati — o ko bi človek mogel biti v takih trenutkih tam pri Vas v kaki mirni vasi, kjer ljudje pravijo: počas', da se mačka ne vstraš'!

Moje pisanje se vleče in vleče in v mislih vidim modrobarveni debeli svinčnik urednika visiti nad vsako besedo, katera se vije iz mojega peresa. Milost! Ker sem tako dolgo bil pripuščen žlebedrati — naj mi bode dovoljeno glavni dan Kolumbovega tedna popisati. Ne, ne popisati — vredništvo „Novic“ mora računati, da papir, črkostavci itd. ima vrednost, katera se pokaže vsak mesec ali teden v sliki gotovih računov.

Pri vsem tem sem pozabil omeniti parado katoliških društev, katero je koračilo 25.000 (petindvajset tisoč) katoličanov. Bralci „Novic“ so brezizjemno vsi katoliki in ta vest jih bode gotovo veselila. Zelo postavni možje so bili ti ameriški občani, kateri so za prekrasnimi zastavami koračili memo z new yorškim nadškofom Corriganom. Da, katolicizem je močen tukaj, in razvija se kakor mladi orjak po vseh severo-ameriških državah. Že nas je 9 milijonov tukaj in Bog bode pomagal naprej!

Slavni dan Kolumbovih praznikov je bil v sredo. Vojaci, redni deželni brambovci, veteranske društva imajoča 50.000 udov, italijansko-amerikanski bersaghiri, carabinieri, zamorski (črni) polki iz južnih držav, poljski sinovi v kalpakih, nemški telovadci, čeho-amerikanski sokolci, ogerski husarji z krivimi judovskimi nosovi — vse, vse to in še več je bilo videti. Zvečer je bila parada, — kako bi brž rekel? — slavovozov. Kaj ne nekaj, kar Slovenci ne poznate? Še ime ne! Ime sem jaz znašel. Na iznajdbe imamo mi Amerikani patent. Cel svet ve to. Pa nazaj k slavovozom. To gre tako: več ljudi vkup stopi v pogovor in kmalu pridejo na to, da je na svetu ali v možganih ljudi več reči, katere celo človečanstvo zanimivajo. Slava, stari vek, muzika, učenost, poetika, romantika itd. Če hočejo predstavljati na primer muziko najamejo jeden „lojtern“ voz ga okinčajo prav lepo, potem gredo iskat eno prav lepo deklico, jej dajo v roke eno liro ali kitaro, okoli nje postavijo še nekoliko njenih lepih prijateljic z notami v rokah — vse to postavijo na voz, spredaj jedno godbo: to je slavovoz. Takih slavovozov je bilo preteklo sredo Bog zna koliko in predstavljali so vse mogoče in nemogoče. Se ve da voz „Electra“ ni smel manjkati, ker tukaj je pravo gnjezdo te črne „kunšti“, elektrike.

Pa ne vsega! Sullivan, omenjen v mojem zadnjem pismu je bil premagan od Corbetta. Neumnost — za Vas, ampak ne za Amerikane. Kolera je bila tukaj pa je samo 6 oseb s seboj vzela. V dobrih 3 tednih bode volitev predsednika. Vse bo „all riht“. (Vse bo prav). Izid volitve se še ne ve. Jeden president doli, drugi gori, to je vse jedno — temelj, republike je v nje ustavi.

A. T.

Politični pregled.

Novi olumuški nadškof. — V torek so v Olumuci kanoniki pod predsedstvom cesarskega komisarja ministra Gauča volili novega nadškofa. Pri tej volitvi dobi cesarski komisar 1000, vsak kanonik po 100 cekinov. Voljen je bil nadškofijski kancelar dr. Teodor Kohn. Novi nadškof ima 47 let. V mašnika je bil posvečen 1871. leta, kanonik je pa še le pet let. Več let je bil profesor v olumuški bogoslovski fakulteti. Občno presenečenje je vzbudila njegova izvolitev, ker se